
Az ügyész szerepe az állatvédelemben

Bányai Krisztina*

Az állatok jogi védelme terén számos nemzetközi jogi dokumentum született, az Európai Unió prioritásként kezeli a témakört, mindez életre hívott egy jogágakon átívelő állatvédelmi eszköz- és szankciórendszert az egyes tagállamokban, így Magyarországon is. A tanulmány egy speciális szereplő, az ügyész szerepére fókuszál az állatvédelem polgári jogi, büntetőjogi és közigazgatási jogi területein.

Kulcsszavak: állatok jogi védelme, állatvédelem, büntetőeljárás, közigazgatási eljárás, polgári per, állatkínzás, az ügyész szerepe az állatvédelemben, kétszeres értékelés tilalma, párhuzamos eljárások.

The prosecutor's role in the legal protection of animals

In the field of legal protection of animals, many international legal documents have been created and the European Union treats the topic as a priority. All of this has given rise to a system of animal protection tools and sanctions across legal branches in each member state, including Hungary. The study focuses on the role of a special actor, the prosecutor, in the civil law, criminal law and administrative law areas of animal protection.

Keywords: legal protection of animals, animal protection law, criminal procedure, administrative procedure, civil lawsuit, animal torture, animal cruelty, the role of the prosecutor in animal protection, the prohibition of double assessment, parallel procedures.

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.2.2041>

1. Bevezetés

Az állatvédelem kérdésköre számos nemzetközi jogi dokumentumban megjelent,¹ és az uniós jog is foglalkozik az állatok jólétével (animal welfare), ami az Európai Unió egyik prioritása,² a Lisszaboni Szerződés az állatokat érző

* Főügyészségi ügyész, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség, ORCID iD azonosító: <https://orcid.org/0000-0003-4941-5410>

¹ Lásd a biológiai sokféleség, azaz a biodiverzitás megőrzéséről szóló Riói Egyezmény (1992), a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló Ramsari Egyezmény (1971), az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyek védelmét célzó Berni Egyezmény (1979), a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló Bonni Egyezmény (1979) és a veszélyeztetett vadon élő, állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Washingtoni Egyezmény (1973).

² A Bizottság munkadokumentuma az állatjólétért és az állatok védelméért 2006 és 2010 között folytatott közösségi cselekvési tervről - A javasolt tevékenységek stratégiai alapja 2.2. pontja, <https://eur->

lényként ismeri el.³ Az állatok megkülönböztetett védelme az érző- és szenvedőkéességük okán indokolt,⁴ a jogi védelem célja a jólétük, kíméletük, a szükségtelen szenvedésük elkerülése és az életük megóvása. Az Európai Unió több nemzetközi egyezményhez is csatlakozott és 2030-ig szóló biodiverzitási stratégiát fogadott el 2020-ban,⁵ de főként gazdasági, kereskedelmi és élelmiszerbiztonsági szempontok alapján⁶ határozta meg az állatvédelmi és állatjóléti politikát, a szabályozási kör folyamatosan bővül.⁷ Az irányelvek az állatvédelem minimum követelményeit rögzítik, a tagállamok feladata a részletszabályok megalkotása. Eredményként új szerepkörök (animal attorney, állatvédelmi ombudsman etc.),⁸ és minden tagállamban, így Magyarországon is, több jogterületet (közigazgatási jog, büntetőjog, polgári jog, szabálysértési jog) érintően jelentek meg állatvédelmi jogi eszközök, eljárások és szankciók. A tanulmány a magyar állatvédelem terén egy sajátos szereplő, az ügyész eljárási lehetőségeit tekinti át.

2. Az állatvédelem jogi alapjai Magyarországon

Tág értelemben, élő szervezetként (élőlényként), természeti értéként fajvédelmet biztosít az állatoknak a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.).

Egyedvédelemre szolgál az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) mely a nemzetközi és uniós elvárások tükrében készült keretszabály, míg a konkrét részletszabályok kormányrendeletekben,⁹ miniszteri rendeletekben,¹⁰ önkormányzati rendeletekben találhatók. Taxatív felsorolja a tilalmazott magatartásokat. (indokolatlan vagy elkerülhető fájdalom, szenvedés, sérülés okozása, fájdalommal vagy károsodással járó szükségtelen beavatkozás, az állat életének elfogadható ok vagy körülmény nélküli kioltása, állat károsítása, állatkínzás, állatviadalhoz kapcsolódó magatartások, állat vagy veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyás, állat elűzése,

lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52006DC0014,

https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/main_achievements_en, letöltve: 2022.06.30.

³ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 13. cikke

⁴ A magyar állatvédelmi törvény preambuluma.

⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-annex-eu-biodiversity-strategy-2030_en.pdf?fbclid=IwAR1mVTRLejmRp3PgisRDUwnyUZ5KBVZrbWwi8izUn2jdrWrdHKJ1pw5Uhts, letöltve: 2022.06.30.

⁶ PAULOVICS 2015, 177.

⁷ Például az állatkísérletek terén lásd az Európai Parlament és Tanács 2010/63/EU irányelvét (2010. szeptember 22.) a tudományos célokra felhasznált állatok védelméről, mely a 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelettel került a magyar jogrendbe.

⁸ PAULOVICS 2015, 180. Egy svájci kantonban az állatok ügyvédje független jogi képviselő, aki főként az állatkínzás miatt lép fel az állatok érdekében, Ausztriában pedig állatvédelmi ombudsman van, sőt az állatok akár ügyféli jogállással is rendelkezhetnek a közigazgatási eljárásokban.

⁹ Például a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet.

¹⁰ Például a 140/2012. (XII. 22.) VM rendelet a vágóállatok leölésének és levágásának állatvédelmi szabályairól vagy a 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet a veszélyes állatfajokról és egyedeik tartásának szabályairól.

elhagyása, kitetele, élő állatot díjként vagy nemi vágy kielégítésére felhasználni.) Az Ávtv. objektív felelősségi alapú előírásokat és szankciókat alkalmaz, egyik központi kérdése az állattal való bánásmód. A megfelelő bánásmód a jó gazda gondossága, az állat számára olyan életkörülmények biztosítása, amely annak fajára, fajtájára, nemére és korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti.

A törvényi előírások ellenőrzése, szankcionálása az állatvédelmi hatóságok¹¹ feladata, az állatvédelmi hatósági eljárás lefolytatására az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) szabályai vonatkoznak, tehát közigazgatási eljárás keretében érvényesülnek a szabályok. A hatóság intézkedéseket és közigazgatási szankciókat alkalmazhat. Többek közt meghatározott cselekmény végzésére, túrésére vagy abbahagyására kötelezheti az állattartót, korlátozhatja az állattartást vagy el is tilthatja attól az állattartót a jogsértés súlyától függően 2–8 évre, állatvédelmi bírságot¹² szabhat ki, de állatvédelmi oktatásra, rendszeres jelentéstételre vagy szakember igénybevételére kötelezés illetve az állat elkobzása is elrendelhető.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk) a XXIII. fejezetében a környezet és természet elleni bűncselekmények között pönalizálja az állatvédelemmel kapcsolatos bűncselekményeket, kiemelt szereppel az állatkínzást és a tiltott állatviadal¹³ szervezését. De a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények közt a veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése is bűncselekményi értékelést kapott.¹⁴ Épp a közelmúltban szigorították a természetkárosítás, állatkínzás és tiltott állatviadal szervezésének büntetőjogi kodifikációját, így az állatviadalokon való részvétel is elkövetési magatartás lett, továbbá a szaporítókat és az állatot megmérgezőt szigorúbban rendelik büntetni. További jogi rendezés indokolt az állatokat érintően, kérdéses például a zoofília értékelése, továbbá a Polgári Törvénykönyv az állatokat dologként kezeli. A polgári jog szerint az állatért való felelősség az állattartót terheli, a veszélyes állat tartója pedig a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel. Az állatért való felelősség a szabálysértési jogban is meg jelenik.

3. Az ügyész feladatai az állatvédelem terén

Az ügyész absztrakt közjogi jogalany, eljárási fázisonként változhat mely illetékes ügyészi szerv képviseli. Az Alaptörvény 29. cikke alapján az ügyész az igazságszolgáltatás közreműködőjeként, mint közvádoló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője, üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.

¹¹ A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII.2.) Korm. rendelet 5. §-a

¹² Az Ávtv. 43. §. és az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet szerint.

¹³ Btk. 244. § és 247. §.

¹⁴ Btk. XXXIV. fejezet 359. §

Az ügyészség feladatrendszere két nagy részre osztható; büntetőjogi és közjogi feladatokra, melyet az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) alapján lát el. A büntetőjogi tevékenység során az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott feltételek szerint érvényesíti az állam büntetőigényét, felügyeli és végzi az előkészítő eljárást, irányítja, felügyeli, illetve végzi a nyomozást, képviseli a közvádat a bírósági eljárásban, valamint felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett.¹⁵

Az ügyészség a közjogi tevékenysége során a közérdek alapján jár el. A közérdek védelmezőjeként az Alaptörvény vagy törvény által meghatározott további feladatok és hatásköröket gyakorol.¹⁶ Az ügyészség a közérdek védelme érdekében közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki betartsa a törvényeket. A jogszabályok megsértése esetén - törvényben meghatározott esetekben és módon - fellép a törvényesség érdekében.¹⁷

Az ügyészség környezetvédelmi tevékenységéről szóló 1/2014. (III.31.) LÜ körlevél (a továbbiakban: körlevél) a környezetvédelmi ügyészi tevékenység során a két szakág együttműködését írja elő az információk, adatok iratok kölcsönös és időszerű átadásával.

A büntetőjogi szakág ügyésze a környezetvédelmi ügyben a feljelentés elutasításáról, a nyomozás megszüntetéséről szóló határozat, az ügyben készített szakértői vélemény, a vádirat és a büntető ügyben hozott bírósági döntés másolati példányának megküldésével tájékoztatja a kijelölt közérdekvédelmi szakterületi ügyészt. Ez az információáramlás fordítva is fennáll, a közérdekvédelmi ügyész is továbbítja a büntetőjogi szakágot érintő információkat, büntetőeljárást is kezdeményezhet. Állatot érintő ügynél az ügyésznek először azt kell megvizsgálnia, hogy melyik területhez tartozó intézkedés szükséges, majd megindítja a megfelelő eljárást.

Az ügyész az állatot sértő magatartás esetén *büntetőjogi jogkörében* a büntető anyagi és eljárási jogi szabályoknak megfelelően jár el. Az Ávtv. objektív felelősségi alapú előírásai és szankciói mellett a Btk. az állatokkal szemben tanúsított jogellenes magatartások szubjektív, vétkességi alapú szankciórendszere. A közigazgatási eljárásban nem csak természetes személy lehet az eljárás alá vont. Ugyanazon jogellenes cselekmény az Ávtv.-ben foglalt előírások megsértése miatti közigazgatási eljárás, illetve a Btk.-ban foglalt büntetőeljárás alapjául szolgálhat, bár a közigazgatási eljárás jóval szélesebb jogellenes magatartási kört ölel fel, mint a büntetőjogi értékelés.¹⁸ Egy állatvédelmi közigazgatási szankció nem mentesít más jogkövetkezmények alól, tehát más szankció is alkalmazható. Ez felveti a párhuzamos eljárások és a kétszeres értékelés tilalmának a ne bis in idem alapelvéből eredeztethető kérdését. Az Ávtv.-ben felsorolt jogsértő magatartások körét bizonyos mértékig fedik a büntetőjogilag is értékelt magatartások, emiatt merülhet fel a közigazgatási és büntetőeljárások párhuzamossága, melynél sok múlik a tényállás

¹⁵ Ütv. 1. § (1) bekezdése

¹⁶ Alaptörvény 29. cikk (2) bekezdés d) pontja

¹⁷ Ütv. 1. § (2) bekezdése

¹⁸ 8/2017. (IV.18.) AB határozat [24]

pontos megállapításán és a bizonyíthatóságon. A Pécsi Törvényszék egy 2018-ban született ítéletében döntött egy állattartó vádlott felelősségének kérdéséről annak idős, hiányos fogazatú lova elpusztulása kapcsán, és úgy foglalt állást, hogy a vádlott magatartása nem büntetőjogi, hanem közigazgatási jogi szankció hatálya alá esik. A bíróság kifejtette, hogy a terhelt állattartó állatkínzásért való büntetőjogi felelőssége az ügyészi vádemelés, majd az elsőfokú ítélet ellen bejelentett ügyészi fellebbezés ellenére sem állapítható meg, mivel a vádlott ugyan nem a jó gazda gondosságával járt el az idős és hiányos fogazatú lovának ellátásakor - így a közigazgatási szankció helyénvaló - ugyanakkor nem tényállásszerű a magatartása, mivel az állatkínzás csak egyenes, illetve eshetőleges szándékkal követhető el. A ló állatorvosi ellátás nélkül hagyása, illetve a nem az állapotának megfelelő gondoskodás nem értékelhető a tényállást megalapozó bánásmódként, és a vádlottat csak gondatlanság terheli. Erre tekintettel a vádlottat bűncselekmény hiányában felmentették az állatkínzás büntetének vádjá alól.¹⁹

A jogsértő magatartások értékelése párhuzamos eljárások esetében egymásra tekintettel történhet, melynek rendezésére külön jogszabály is született.²⁰ Ha mind közigazgatási jogi mind büntetőjogi szankciórendszer hatálya alá eső cselekményről van szó, a gyakorlatban gondot okozhat, ha a közigazgatási szankcionálás már megtörtént, nincs konkrét „beszámítási” szabály, indokolt lenne ezt a körülményt a büntetőbíróságok büntetés kiszabási gyakorlatában enyhítő körülményként érvényesíteni az előzetes közigazgatási eljárásra figyelemmel, így elkerülhető a szankcióhalmozódás, és érvényesülhet a tisztességes eljárás alkotmányos alapelve.²¹ Az ügyésznek erre tekintettel kell lennie a vádemelés és vádképviselet során az indítványában.

Az állatkínzás gyakran halmazati cselekményként jelenik meg. Például mikor az elkövetők egy sertésletelepre bemenne mangalica sertéseket öltek le és tulajdonítottak el, a bíróság a lopás vétsége mellett az állatkínzás vétségét is megállapította, mivel e magatartás egyszerre valósított meg vagyon elleni bűncselekményt, illetve a környezet és természet elleni bűncselekmények körébe tartozó állatkínzás bűncselekményét a két különböző védett jogi tárgy okán. Állatkínzás esetén a leggyakoribb büntetés a pénzbüntetés, illetve a felfüggesztés szabadságvesztés büntetés, de előfordulhat közérdekű munka büntetés is. A foglalkozástól eltiltás büntetés is kiszabható az állatkínzás elkövetőjére, amennyiben szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével követi el, vagy foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el a bűncselekményt, akkor is, ha nem ez a foglalkozása, de megvan hozzá a szakképesítése. De felmerült már az állattartástól eltiltás (az Ávtv.-ben foglaltakon túl) büntetőjogi intézkedésként való bevezetése is, vagy büntetés melletti magatartási szabályként.²² Az eltiltás kérdésköre sokrétű, mert az Ávtv.-ben is létezik, azt a közigazgatási hatóság saját hatáskörben vagy az

¹⁹ Pécsi Törvényszék 2.Bf.89/2018/4., részletes elemzését lásd TILKI 2022.

²⁰ 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról, bővebben erről BÁNYAI 2021.

²¹ Az állatvédelmi hatósági eljárásban született felelősségről szóló végleges döntésnek is ki kellene hatnia a büntetőeljárásban kiszabott szankcióra. CZINE Ágnes különvéleménye a 8/2017. (IV.18.) AB határozathoz [110]

²² Beszámoló „Az állatkínzás miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai és büntetés kiszabási gyakorlata” című kerekasztal-beszélgetésről, Ügyészek Lapja 2018/1. 47-52.

ügyész kezdeményezésére is elrendelheti, de fogalmilag okoz némi zavart, hogy létezik polgári jogi eljárásban történő eltiltás is.

Az ügyész az állatvédelemmel kapcsolatban a büntetőjogon kívüli tevékenysége során, a *közérdekvédelmi jogkörében* közérdek alapján jár el. A közérdek nem egy egzakt fogalmi kategória. Az ügyészségnek az igazságszolgáltatás közreműködőjeként gyakorolt büntetőjogon kívüli közérdekű feladat- és hatásköreiről külön törvények rendelkeznek. Az ügyész ezeket a hatásköreit a törvénysértés kiküszöbölése érdekében elsősorban bírósági peres és nemperes eljárások megindításával (perindítási jog), valamint hatósági eljárások kezdeményezésével és jogorvoslat előterjesztésével gyakorolja (fellépés).²³

A környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos ügyészi feladatokat a megyei, illetve fővárosi főügyészségeken erre kijelölt ügyész végzi, azt az Ávtv.-ben szabályozott ügyészi tevékenységre is alkalmazni kell.²⁴ A büntető és közérdekvédelmi szakág együttműködése korábban említésre került, de adott esetben az ügyész a környezetvédelmi, természetvédelmi civil szervezetekkel is együttműködhet a fellépés összehangolása érdekében.²⁵ Az ügyész a párhuzamos felelősségi formák alkalmazása céljából történő elemzést követően hatósági ellenőrzésre, környezetvédelmi, természetvédelmi, egyéb közigazgatási bírság kiszabására, kötelezések, korlátozások és tiltások elrendelésére vonatkozó hatósági eljárást kezdeményezhet. A közigazgatási jogi eszközök mellett az ügyész állatvédelmi ügyben polgári jogi eszközökkel is élhet.

Az ügyészi fellépés tartalmazza a büntetőjogon kívüli összes intézkedési lehetőséget, beleértve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti fellépést, keresetindítást, perbelépést, illetve beavatkozást. A Pp. általános perindítási felhatalmazása²⁶ mellett az Ütv. és külön törvények adnak alapot az ügyészi keresetindításra, sőt vannak kötelező esetei is. Az Ütv. perindításra jogosíthatja az ügyészt különösen a környezet, természet és termőföld védelmével kapcsolatban. Ilyen perindítási jogosultság esetén az eljárás közérdekűségét vélelmezni kell.²⁷ Akár az ügyész által indítható összes per közérdekű pernek minősíthető azok alapvető közérdekű céljaira tekintettel.²⁸

Az állatok jogi védelme vonatkozásában az Ávtv.²⁹ külön keresetindítási jogosultságot ad az ügyésznek az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt. De a Tvt.-ben³⁰ és a Kvt.-ben³¹ is található külön törvényi ügyészi perindítási felhatalmazás, ami érinthet állatfajt. Büntetőjogi elmarasztalást követően kerül sor az ügyészi kereset benyújtására, ahol

²³ Ütv. 26. § (1) bekezdése

²⁴ Az ügyészség közérdekvédelmi feladatairól szóló 3/2012. (I. 6.) LÜ utasítás 68. § és 69. § (2) bekezdése

²⁵ Id. LÜ utasítás.70. §. Akár be is léphet egy civil szervezet által kezdeményezett perbe, lásd a levegőminőséggel kapcsolatban BÁNYAI 2011.

²⁶ Pp. 59. § (1) bekezdése

²⁷ Ütv. 27. § (5) bekezdésének e) pontja, és (6) bekezdése

²⁸ ALEKU 2018. 1.

²⁹ Ávtv. 44. § (2) bekezdése

³⁰ Tvt. 60. § (2) bekezdése

³¹ Kvt. 109. § (2) bekezdés

a polgári bíróság a büntetőügy iratai veszi alapul. Például természetkárosítás büntettén és lopás büntettén felül többek közt a védett madarak engedély nélküli befogásától és tartásától való eltiltás iránt indított az ügyész eredményes polgári pert,³² illetve kártérítés iránt a repülőtéren kiöntött és elpusztított ürgék eszmei értéke³³ miatt. De az engedély nélküli fakitermelés miatti környezetkárosítás megállapítását követően a fészkelőhelyeiktől megfosztott madarak életfeltételeinek megváltozása miatti kár megtérítése iránt is sor került kereset benyújtására.³⁴

A tevékenységtől való eltiltás polgári jogi vetülete más, mint a tevékenységtől eltiltás büntetőjogi illetve közigazgatási jogi megközelítése. Az ügyész a környezetveszélyeztető tevékenységtől eltiltás, illetve a veszélyeztetéssel okozott kár megtérítése iránti keresetet megelőzően önkéntes teljesítésre felhívást bocsát ki, amelyre adott választ (illetve hallgatást) az ügyész mérlegeli.³⁵ A felhívás eredménytelensége esetén kerülhet sor kereset benyújtására, fizetési meghagyásos eljárást nem kezdeményez, mert annak törvényi feltételei az ügyész esetében hiányoznak.

Az ügyész figyelemmel kíséri a környezetvédelmi tárgyú jogerős marasztaló ítélet, eltiltás végrehajtását, ellenőrizheti a teljesítést a környezetvédelmi hatóságokkal együttműködve, kezdeményezheti a végrehajtást, és megkeresheti a kötelezetteket is, hogy milyen intézkedéseket tettek.

4. Zárszó

Az állatvédelem összetett kérdés és dinamikusan változó terület, folyton újabb aspektusai merülnek fel, e.g. az állatkínzási ügyek és más, erőszakos, személy elleni bűncselekmények közötti összefüggés kutatása Amerikában külön területté nőtte ki magát.³⁶ Az állatok jogi védelme terén az ügyész speciális szereplő. A jogalkotó több jogágra tartozó eszközt is biztosít az ügyésznek, ami egyrészt a köz érdekében betöltött szerepét tekintve tisztességes és pártatlan eljárásokat eredményez, másrészt pedig egy komplex megközelítést nyújt az állatvédelemnek, mivel nemcsak a büntetőjogi, hanem a közérdekvédelmi területen is tartalmaz intézkedési lehetőségeket.

Irodalomjegyzék

- Aleku Mónika: A Pp. jogalkalmazói tapasztalatai – egy speciális perbeli résztvevő szemszögéből, *Eljárásjogi Szemle* 2018/3., 1-7.
- Bányai Krisztina: Gondolatok a ne bis in idem elvéről az állatok jogi védelmét szolgáló közigazgatási és büntetőjogi szankciók tükrében, *Agrár- és Környezetjog* 2021. 31., 23-38.

³² Miskolci Városi Bíróság 4.P.23.633/2009/4. számú ítélete

³³ Budapesti II. III. Kerületi Bíróság 4.P.23.528/2009/3. számú ítélete

³⁴ Kaposvári Városi Bíróság 12.P.21.734/2006/4. számú ítélete

³⁵ A körlevél 8. pontjában írtak szerint az Útv. 26. § (3) bekezdése és az Ut. 36. § (4) bekezdése alapján.

³⁶ KAJÓ 2019. 8.

- Bányai Krisztina: A Ptk. szomszédjogi szabályainak alkalmazhatósága, mint a levegővédelem jogi eszköze, *Ügyészek Lapja Tizennyolcadik évfolyam* 2011. 5., 123-130.
 - Beszámoló „Az állatkínzás miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai és büntetés kiszabási gyakorlata” című kerekasztal-beszélgetésről, *Ügyészek Lapja* 2018/1. 47-52.
 - Kajó Cecília: Aki állatot kínoz, az emberre készül? – Az állatkínzás bűncselekmény összefüggései más erőszakos cselekményekkel az ítélkezési gyakorlat alapján, *Jogi Fórum*, 2019/9, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kajo_cecilia__allatkinzas\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kajo_cecilia__allatkinzas[jogi_forum].pdf)
 - Paulovics Anita: Állatvédelem és EU. Miskolci Jogtudományi Műhely 9 Decemneri in Europaea Unione IV. Államtudományi tanulmányok Miskolci Egyetemi Kiadó 2015.
 - Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, 2002.
 - Tilki Katalin: Egy állatkínzással kapcsolatos jogeset során felvetődő kérdések, *Ügyészek Lapja* 2022/1-2., p. 103-110.
-
-